

ÖM
Ziyaüddin

ÖMÜR ZİYAÜDDİN DAĞISTANI /63

SON DEVİR OSMANLI ULEMASI
(İlmiye Ricalinin Teracim-i Ahvali)

CİLD: 4 - 5

MİLLÎ GAZETE
YAYINLARI

Yerebatan Caddesi No: 45, Kat: 4
Cağaloğlu - İstanbul

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi Kütüphanesi	
Kayıt No :	1907-4
Tasnif No. :	920-057 A.C.S.

ÖMER ZİYAÜDDİN EFENDİ (Dağıstanlı)

el-Hac Abdullah ed-Dağıstanî el-Avari Efendi'nin oğlu olup H. 1266 (1850/1851) tarihinde Dağıstanda doğmuştur. Dağıstan'da akaide kadar ders görmüştür. Sonra İstanbul'da Gümüşhaneli Dergâhında şeyhi Ahmet Ziyaüddin Efendi Hazretlerinden ikmal-i nuseh ederek icazet almıştır. Türkçe, arapça ve dağıstan dilleri üzerine konuşur ve yazardı.

Bu üç dil üzere müteaddit manzûm ve mensûr matbu' ve gayr-i matbu'yirmiyi mütecaviz eseri vardır.

Matbu' olanlardan meşhurları :

«Sünenü'l - Akvali'n-Nebeviye mine'l-Ehadisi'l - Buhariye» adlı muhtasar Buharîdir ki Makam-ı Meşihattan tetkik ile İstanbul'da Mahmutbey Matbaasında taş basması ile matbu'dur. İkincisi «Zübtedü'l-Buharî»dir ki Mısır'da Ezher Şeyhi Efendi Hazretlerinin tasdik ve takdiri ile Matbaa-yi Kübrâ'da basılmıştır. Bir usûl-u hadisten «Esile ve Ecvibe» adlı kitabı Bursa Matbaasında hurufat ile matbu'dur. «Metn-i Akaid Tercemesi» adlı eseri de Bursa Matbaasında basılmıştır. «et-Teshilâtü'l-Atire fi'l-Kiraâtî'l-Aşere» adlı kitabı da Dersaadette Rizeli Hasan Efendi Matbaasında tab' olunmuştur. «Adâbu'l-Kur'ân» adlı eseri de Matbaa-yi Osmaniyede basılmıştır. «Mevhibe-i Bari Terceme-Buharî» adlı eserinin de yalnız iki forması basılıp kalmıştır. «Mûcizat-ı Nebeviye» adlı Türkçe eseri de manzûm olarak Edirne Askeri Matbaasında basılmıştır. Ayrıca Dağıstanda Şeyh Şamil'in lisanı bulunan (Avari) Kabilesinin lisanı üzere «Mevlid-i Şerif», «Mirâc-i Şerif» ve «Kısas-ı Enbiyâ» manzum olarak tab' ve neşr edilmiştir. «Mevlid», «Mirâc» ve «Mucizat» Edirne'de Askeri Matbaada basılmış, «Kısas-ı Enbiya» ise Dağıstanda Demircan Şurâ Matbaasında tab' edilmiştir.

Gayr-i matbu' olan asari ise :

«Terceme-i Zübtedü'l-Buharî Maa's-Şurûh» ikmal edilerek nezdinde mevcut kılınmıştır. «Kitabu'l-İkrar» dan «Kitabu'd-Dâva» sonuna kadar arapça manzum olarak tertib edilmiş ve yanında mahfûz bulunmuştur. Usûl-u fıkihtan «Mirkat» metni arapça manzûm olarak imkân nisbetinde şerh ve izah edilerek tertib edilmiştir. Bu eseri kaybolmuştur. Bir de «Zevaidü'z-Zebidi» adlı eseri de Mısır Matbaasında 1335/1919'da basılmıştır. Bütün fûnunu, yani on iki fenni imtihan usulü üzere sualli ve cevablı şeklinde tertib edilerek basılmamış olarak yanında bulunduğu hal tercemesinde yazılıdır.

DAĞDEVİREN

DAĞDEVİREN, Nedim (1953-): Şair. Diyarbakır'ın Bismil ilçesinde doğdu. Diyarbakır Eğitim Enstitüsünden mezun oldu. Bir süre Diyarbakır Öğretmen Lisesinde edebiyat öğretmeni olarak çalıştı. Sonra İsveç'e gitti. Şiirleri çeşitli dergilerde yayımlandı. **Eseri/Şiir:** *Amedim Amid* (1989).

Kay.: DFSA 3/470; TYA s.287. ♣ Ş. BEYSA-NOĞLU

DAĞISTAN, Kılıçaslan (1951-): Şair. Yozgat'ta doğdu. Dört yaşında iken ailesiyle beraber Ankara'ya geldi. Ankara-Keçiören Çizmeçi İlkokulundan ve Hüseyingüllüoğlu Ortaokulundan mezun oldu. 1968'de Yıldırım Beyazıt Lisesini bitirdi. AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyaset ve İdari Bilimler Bölümünde yüksek öğrenimini tamamladı (1973). Bir yıl İç İşleri Bakanlığında çalıştı. Daha sonra kaymakamlık sınavını kazanarak üç yıl staj yaptı. Sırasıyla; Uşak-Sivaslı, Rize-Kalkandere, Malatya-Pötürge, Adana-Yumurtalık, Şanlıurfa-Siverek'te kaymakamlık yaptı. Gaziantep vali yardımcılığı ve Şahinbey kaymakamlığında bulundu. Adana'da vali yardımcısı olarak görev yaptı. Küçük yaşlardan beri şiirle ilgilenmeye başladı. İlk şiiri *Türk Edebiyatı* dergisinde yayımlandı. Daha sonra *Türk Dili, Erciyes, Söylev, Maki* dergilerinde şiirleri yer aldı. Dört şiiri çeşitli makamlarda bestelenerek TRT Repertuarına girdi. 8. Altın Koza Kültür-Sanat Festivalinde *Bir Avuç Şiir Demeti Ellerimde* adlı şiiriyle mansiyon, Erdoğan Aktağ Şiir Yarışmasında da ikincilik ödülü aldı. **Eserleri/Şiir:** *Son Güneş, Yazılmamış Şiir Ol.*

Kay.: Yaz. Arv. ♣ M. U. GÖKTÜRK - B. ALTU-NİŞGÜRSOY

DAĞISTANİ, Ömer Ziauddin (1849-1921): Dağistanlı din adamı ve yazar. Dağistan'da Çerkay'a bağlı Miatlı köyünde doğdu. Rus işgalcilerinin baskısı karşısında Osmanlı topraklarına göç etti. 1877-1978 Osmanlı-Rus Savaşında İmam Şamil'in oğlu Gazi Muhammed Paşa emrindeki Kafkas Gönüllü Birliğinde Ruslara karşı savaştı. Daha sonra icazet alıp Alay müftüsü olarak Edirne'de görev yaptı. Malkara ilçesi ve Tekirdağ'ında müftülük görevini üstlendi. 1. Dünya Savaşı yıllarında Mısır Hidivi Abbas Halim Paşanın davetlisi olarak gittiği Mısır'da İngilizler tarafından tutuklandı. Mütarekeden sonra İstanbul'a döndü. Dar'ül-Hilafe - Medreset'ü'l- Mutehassısın'de Mezhepler ve Hadis İlmî derslerini okuttu. Mütareke döneminde kendisine yapılan Şeyhülislamlık teklifini ise, işgal altındaki bir ülkede Fetva

makamının bir anlamı olmayacağı düşünceyle kabul etmedi. Avar-Lezgi dillerinden başka Türkçe, Arapça, Farsça ve Rusça bildirdi. **Eserleri/Manzum:** *Mevlid* (1000 beyit, Lezgi dilinde, Edirne ty.), *Kıyas-ı Enbiya* (Dağistan ty. Lezgi dilinde). **Dinî:** *Beyânât-ı Fetâvâ-yı Ömeriyye fi't-Tarâiki'l-Aliyye* (Edirne 1301/1885; sadeleştirilmiş basımı, *Tasavvuf ve Tarikatlarla İlgili Fetvalar* 1985), *et-Teshîlâtü'l-Atıre fi Kıraati'l- Aşare* (İst. 1304/1888), *Mucizâtü'n-Nebî* (Edirne 1304/1888), *Sûnenü'l- Akvâli'n- Nebeviyye mine'l-Ahâdisi'l-Buhâriyye* (4541 hadis İst.1308/1892), *Tercüme-i Aka'id-i Neseff* (Bursa 1308/1892), *Mir'at-ı Kanun-ı Esasi* (İst.1324), *Zevâ'idü'z-Zebîdî* (Kahire 1325), *Âdâbü Kırâ'ati'l-Kur'an* (İst.1326), *Hadîs-i Erba'în fi Hukuki's-Selâtin* (İst.1326), *Züdbetü'l-Buhârî* (Kahire 1330), *Kitabu'l-Mu'cizat li-Cem'i'l-Eniyâ* (İst. 1338), *Tercüme-i Züdbetü'l- Buhârî* (2 C., Trabzon 1341-1345), *Miftahü'l- Kur'an, Kıyas-ı Enbiyâ* (Dağistan ty. Lezgi dilinde),

Kay.: Sefer E. Berzeg, *Kafkas Diasporası'nda Edebiyatçılar ve Yazarlar Sözlüğü*, s. 102; Sadık Albayrak, *Osmanlı Uleması* 4-5/382-383; TDVİA 8/406-407. ♣ G. OKUTAN

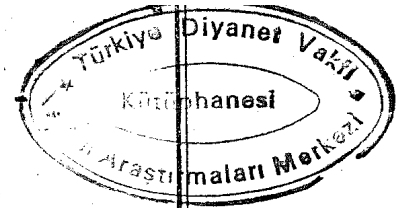
DAĞISTANLI, Hadduç Fazıl (20. yy.): Biyografi yazarı. **Eseri:** *Bir Kahramanın Hayatı: Dağistanlı Muhammed Fazıl Paşa* (İst. 1969).

Kay.: TB 1969. ♣ N. KONUK

DAĞISTANLI, Semih Seyyid (1944-): Şair ve yazar. İstanbul'da doğdu. İÜ Eğitim Bilimleri Fakültesini bitirdi. Şiirlerini ve yazılarını *Kuzey Kafkasya* (İst.), *Kafdağı* (Ank.), *Kafkasya Gerçeği* (Samsun), *Kuzey Kafkas* (Yalova-İst.), *Ogni* (İst.) gibi dergilerde yayımladı. Yazıları ve şiirleri Rusça, Avarca, Çeçence dillerine çevrilerek Kafkasya'da yayımlanan *Naş Dagestan* (Rusça), *Hakikat* (Avarca), *Dağistan Gençliği* gibi gazete ve dergilerde yer aldı. İstanbul'da çıkan *Yeni Kafkasya* gazetesinin yazı kurulunda yer alan yazar, Kafkasya'nın özgürlüğüne yönelik yazılarını sürdürdü. Basılmamış birçok şiir ve denemeleri bulunmaktadır. **Eseri/Şiir:** *Dağistan'dan Birer Yıldız* (İst. 1987).

Kay.: Sefer E. Berzeg, *Kafkas Diasporası'nda Edebiyatçılar ve Yazarlar Sözlüğü*, s. 104; TB 1987. ♣ G. OKUTAN

DAĞISTANLI Dehrî (takma ad), bk. HÜSEYİN Haşim

کتاب
سین الاقوال النبویة
من الاحادیث البخاریة

Kapıdaki caddesi
A-400

Selçuk Üniversitesi	
İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi	
Demirbaş No.	3020
Teslim No.	

اشتر

مفتی الای و الحافظ عمر طیباء الدین
ابن الحاج عبد المعزی عینی

Dagışları Ömer Ziyadeddin

Türkiye Diyanet Vakfı	
İslâm Araştırmaları Merkezi	
Kütüphanesi	
Demirbaş No.	24456
Tasif No	297.332
	BUH.S

با فتویٰ بنا ہیجہ قبول و تصدیق
ایدلسند

{ مرقوم محفوظد }

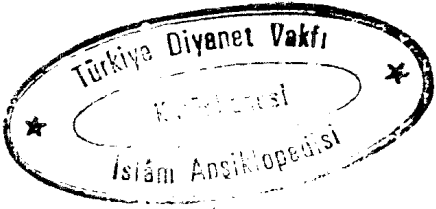
مفتی انظار تاملینک
رخصتنامہ سبیلہ محمود بک مصطفیہ
طبع اولمشدد
استانبول
۳۰۸

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

9 TEMMUZ 1995

FA-1

Keyfi celdli
A-70cal

كِتَابُ زِيَادَةِ الْبُخَارِيِّ

جمع فيه جميع ما في صحيح البخاري من الاحاديث
القولية النبوية على قائلها افضل الصلاة والتحية محذوفة
المكررات ليسهل حفظها ويعم نفعها

Türkiye Diyanet Vakfı
İslâm Ansiklopedisi

Key i : 6281
Tasniif No. : 207 332
BUH.S

جَمْعٌ وَقَضْحِيحٌ

السَّيِّخُ عُمَرُ ضِيَّارِ الدِّينِ

1986-1407

بيروت

Dagistan Ömer Ziyeddin

MADDE YAYINLANDIKTAN
SONRA GELER BOZULAN
8 AGUSTOS 1995

Ömer Ziyâeddin

Dağıstanî ve "Hadis-i Erbaîn fî Hukûkî Selâtîn" İsimli Risâlesi

Harun Reşit DEMİREL*

ABSTRACT

From scholars in the last period of Ottoman Empire, Dagistani has got a hadith booklet which is contain forty hadiths about politics. In this study, his booklet was transformed from Arabic characters to Latin characters. In addition to this, the booklet was examined and its hadiths were stabilized from main hadith books by us.

KEYWORDS: Dagistani, The Prophetic Saying, Caliph, Presidency.

GİRİŞ

İslâmî ilimlerin temel referanslarından birisi de hiç şüphesiz hadis ilmidir. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in sağlığında başlayan hadis ezberi ve yazımı gelişerek ilerlemiş ve III. H. Asırda bir ilim dalı olarak altın çağına ulaşmıştır. Değişik tasnife tabi tutulan bu hadisler günümüze dek korunarak gelmiştir. Osmanlı medreselerinde de hadis ilmine dair usul ve Aynî ve Askalanî gibi müelliflerin şerhleri okutulmuş, hatta bazı medreseler hadis fakülteleri olarak kullanılmıştır. Osmanlıda medrese haricinde hadis ilimlerine, kurum olarak özel bir gayret ve ihtimam gösteren tarikatlardan birisi de Nakşibendîye tarikatının Gümüşhânevî dergahı olmuştur. Ahmed Ziyâuddin Gümüşhânevî'nin şahsıyla başlayan bu eğilim, dergah bünyesinde Gümüşhânevî'nin bizzat telif etmiş olduğu *Râmuзу'l-Ehâdis* ve daha başka hadis eserlerinin okunması geleneği günümüze kadar gelmiştir. Ömer Ziyâuddin Dağıstanî de bu tarikatta bizzat hadisle iştigal eden bu silsilenin şeyhlerindedir. Buhârî hafızı olan Dağıstanî, hadis ilimlerinde *Zubdetu'l-Buhârî*, *Zevâdiu'z-Zebîdî*, *Zübdetü'l-Buhârî Tercümesi*, *Sünenü'l-Akvâli'n-Nebevîyye Mine'l-Ehâdisi'l-Buhârîye*, *Es'ile* ve *Ecvibe fî İlm-i Usûl-i Hadîs Mürettebe* gibi çalışmaları olan birisidir. Bunlardan birisi de yöneticilerin hukuku ile ilgili *Hadîs-i Erbaîn fî Hukûkî Selâtîn* isimli risâlesidir.

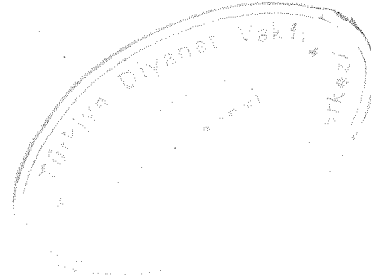
Türkçe'de Hadîs-i Erbaîn, "kırk hadis" özel tâbiriyle bilinen ve kırk hadîsten meydana gelen hadîs derlemelerine denir.¹ Erbaîn olarak da bilinir. Hicrî II. asrın son yarısından itibaren ortaya çıkan hadîs-i erbaîn edebiyatı, belli konularla ilgili kırk hadîsi bir araya getirmek üzere telif edilmiş küçük

* Yrd. Doç. Dr., Yüziüncü Yıl Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Hadis Anabilim Dalı
1 Mücteba Uğur, *Ansiklopedik Hadîs Terimleri Sözlüğü*, T.D.V. Yay., Ankara, 1992, s. 78

D 1949

08 AĞU 2007

MADE YERİNDEN ALINDI
SONRA

040015

DAĞISTÂNÎ, Ömer Ziyâeddin

-
- 1 ARİF HAKAN DEMİREL, Ömer Ziyâeddin Dağistani'nin hayatı, eserleri ve tasavvuf anlayışı, Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2006